

Tehnoredactare: Carmen Rădulescu
Coperta: Sasha Segal

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NEGOIȚĂ, CONSTANTIN VIRGIL
Cronica intrării în Rai / Constantin
Virgil Negoiță. - Băbana : Rocart, 2025
ISBN 978-630-6697-10-6
821.135.1

*Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România.*

Copyright © Grupul Editorial Rocart, 2025
pentru prezenta ediție

Constantin Virgil Negoiță

CRONICA INTRĂRII ÎN RAI

*Nu trebuie pus globul la microscop,
Nu-s necesare
lentile, radiografii planetare
ca să convingi poeții, nepoeții,
că există un cancer al lumii care, unde apare,
mănâncă, roade frumusețile vieții.*

(...)

*Eroare, mister Morgan, eroare,
Leacul acestui cancer e cunoscut de popoare
și putem feri de cancer organismul lumii,
domnule propagandist al ciumii,
domnule mestecător al gumii!*

*Nu e nevoie să pui globul la microscop.
Se vede cu ochiul liber, lămurit.
În lume leacul acestui cancer a fost descoperit
încă din neuitatul an o mie nouă sute șaptesprezece
când o șesime a globului s-a însănătoșit
și există azi peste un miliard de activiști împotriva cancerului.*

*Ei sunt pretutindeni în lume,
ei sunt aproape și sunt departe,
în Nordul polar
pe stațiuni în derivă sau pe țărnu solar
al mării, sădind și făcând să se-apele
de roadă brațul suplu al crăcii.*

Cancerul lumii, Nina C., 1957

1

Mai de mult, când eram încă destul de tânăr, cineva m-a-ntrebat de ce mă duc la biserică.

— N-ai ce să cauți acolo, pierzi timpul, niciodată știința nu va putea dialoga cu religia, așa ceva nu se poate.

M-am gândit mereu la această concluzie dură și sper că după această călătorie voi fi în stare să o verific și să dau un răspuns.

Sunt împreună cu grupul celor care vor să intre în rai.

Recunosc că paradisul pierdut mă atrage.

Foarte devreme, a fost destul de târziu să-l șterg din memorie.

Când am ajuns la școală a fost prea târziu să uit de fresca încă neacoperită de fumul lumânărilor proaste, din parafină, gata să șteargă imaginea liniștită, totdeauna în aceeași tăcere, care mă făcuse să-mi imaginez existența și echivalentul ei, adevărul și lupta cu un Satana rafinat, pus la punct, învingătorul victimei viclenei, păcălit de o femeie imaginară, și apoi de o femeie lipsită de experiență, păcălită și ea de hormonii care au izgonit-o din locul cel mai ales, acolo unde nu este întristare, nici durere sau suspin.

Imaginea raiului m-a maturizat înainte de vreme.

Nu știu dacă așa ceva s-a întâmplat și cu alții, n-am întrebat, dar am auzit despre un fel de răpire, când oamenii capătă brusc o convingere nouă, schimbându-și o credință mai veche, modificându-și dintr-odată privirea.

Convingerea mea n-a fost bruscă. Am simțit-o crescând odată cu investigația mea sistematică, explorând constant raționalitatea superbă a lumii, făcută pentru a fi înțeleasă direct sau cu ajutorul matematicii superioare, elegantă, promițătoare.

Am fost sigur că va veni ziua când va trebui să dau socoteală, să spun de ce, să justific o comportare de neînțeles pentru mulți din prietenii mei, scepticii, încrezători în măsurarea cu aparate precise.

— Tot ce scapă măsurii trebuie dat la o parte. Nu-mai în rai religia ar putea să stea de vorbă cu știința, și, după câte știm, după ce-a dispărut, în ciuda efortului unor minți formidabile, nimeni n-a putut să-l găsească.

În anii '50, când am terminat eu liceul și poemele Ninei erau recitate în stânga și-n dreapta, cântate în școli, la chermeze, pe stadioane, intrarea în rai devenise din nou la modă, numai că raiul era imaginat acum altfel, cu o altă logică decât cea premodernă, astfel încât soarta celor ca mine părea pecetluită definitiv.

Nimeni nu mai vorbea de Tratatul de la Berlin.

Toată lumea vorbea de căderea Berlinului și de soldatul sovietic care își ridicase un steag roșu pe clădirea Reichstagului german, așa cum scria pe statuia lui, nouă, ridicată în piață, căreia poeți anonimi i-au dedicat cele mai puternice versuri pe care le puteam auzi.

— Soldat rus, te-au ridicat atât de sus nu pentru că ai eliberat popoarele, cum spune Nina, ci pentru că îți miroseau picioarele, cum spune Zina, supărată că n-a fost plătită când a fost violată și i-au luat ceasul.

Cei cu origine socială nesănătoasă, cancerul lumii, arătat cu degetul în poeziile Ninei, dușmanii, cei ce veneau din familii care credeau că raiul primordial mai există, că e real, palpabil, adevărat, undeva, au înțeles repede că trebuie să se dea deoparte, să meargă pe jos, în fabrică, în hidrocentrală, pe șantier, unde cel mai calificat muncitor era inginerul, și, prin urmare, fără cârtire, m-am apropiat de inginerie, gata să-mi placă, având grijă să rămân permanent la frontieră, unde concurența era redusă și șansele de a fi util erau ridicate, dându-mi voie să cred că pot sări în altă căruță.

Cum ingineria se vrea sprijinită pe știință, trecerea spre ea a fost naturală.

Mare mi-a fost uimirea să văd, încă din primele încercări, că este înrudită cu raiul.

Eu mă născusem într-un rai ortodox, premodern, ocolit de intelectualii moderni, care, după moda Parisului, îl considerau superstiție. Mai târziu, pe vremea dictaturii extremei stângi, cântată pe larg în poemele zilei, raiul acesta fusese declarat o prostie și fusese interzis. E interzisă vorbirea despre religia premodernă, spuneau corifeii raiului nou, profețit în poeme moderne, și asta o făcea să fie și mai interesantă, așa că, încet, m-am apropiat de ceea ce se cheamă dogmatică, observând că ortodocșii din Est nu au renunțat niciodată la logica lor milenară, chiar dacă au dat cezarului ce e al cezarului, altfel decât protestanții din Vest, care, de multe ori, au

încercat să se modernizeze, în numele unei științe bazate pe logica bivalentă.

Am menționat de câteva ori acest amănunt în cărțile mele atunci când am vorbit de curente postmoderne adevărate, care au reprezentat o întoarcere la premodernul religios, conform precizărilor profetului din Chicago, care a vorbit pe-ndelete de înțelegerea căilor religiilor păgâne, care nu sunt etape degenerate în sentimentul religios al umanității ce zăcea în păcat, ci încercări desperate de a prefigura Întruparea.

El afirma, cu dovezi pe hârtie, că după izgonirea din rai, un dialog cu religia s-a dovedit dificil, nu a mai putut respira când religia a țipat ca să intimideze știința, așa cum mama își muștruluiește copilul, care, la rândul lui, a respins-o, declarând-o o ignorantă.

Științele naturale, așa cum le știm, au fost inițiate de Cain, în căutările lui desperate de a găsi un înlocuitor pentru vin, dispărut odată cu dispariția raiului, când a optat pentru bere, pentru care avea nevoie de cereale, cu total dispreț pentru religioșii înapoiți care credeau în vița-de-vie.

Atunci când a apărut comunismul, modernul cel mai modern, Abel, fascinat de poeziile Ninei, a blocat orice încercare de dialog între băutorii de bere și cei de vin, până când fizicienii și științele postmoderne, cele care în loc de materie se ocupă de informație, au venit cu întrebări la care nimeni nu a mai știut să răspundă.

Atât timp cât modernii au avut influența covârșitoare, dialogul religiei cu știința a fost comparat cu o

conversație între persoane vorbind limbi total diferite. După ce au țipat că numai ei au dreptate, modernii au recurs la dezinformare, afirmând că postmodernitatea ar însemna dezlănare, fiind bazată pe atitudini bizare, iraționale. Luminată de ateism, Europa de Vest a vorbit o limbă străină oamenilor cu convingeri religioase, care n-au avut cum să fie opriți să gândească.

Nici eu n-am putut fi oprit.

Și eu am avut dialogul meu atunci când m-am apropiat de logica vagului și mi-am adus aminte de crezul de la Niceea, care afirmă că, la infinit, partea s-ar confunda cu întregul, așa cum va descoperi și Cantor cu cincisprezece secole mai târziu, stârnind nedumerire și controversă.

Cum religia se ocupă de infinit, dialogul nu se poate purta folosind numai logică bivalentă, bună pentru a descrie finitul. Ereziile, cele din istoria creștinismului, asta făceau, aplicau logica finitului la definirea Cristosului.

Religiosul este avantajat.

El știe că există o scară a desăvârșirii, că ajunge la Adevăr trecând prin adevăruri mai mici, parțiale, iar dialogul lui se va purta cu smerenie, renunțând la pretenția, nu întotdeauna folositoare, că posedă piatra filozofală.

Când a existat dialog, teologii și-au îmbogățit dicționarul și știința și-a schimbat părerea despre Real. Știința este Teoria Realului, iar „teorie”, cuvânt din grecește, înseamnă viziune. Te așezi într-un punct și te uiți. Secretul lărgirii imaginii stă în multiplicarea

punctului de vedere. Privirea stereoscopică, cu doi ochi, este mult mai avantajoasă. Ea permite un împrumut de metode, acolo unde se poate, o depistare a analogiilor, acolo unde există și construcția unui dicționar al termenilor folositori.

De câte ori sunt întrebat, dau exemplul rețelelor neuronale.

Spun că iubirea este o relație similară cu o sinapsă, conexiunea între doi neuroni.

Mai spun că studiul conceptului de iubire, central creștinismului, nu poate fi decât îmbogățit cu un împrumut din domeniul inteligenței mașinii, un capitol din informatica avansată.

Literații nu s-au ocupat de metodele de investigare și limbajele folosite de științifici.

Îmi aduc aminte că, în urmă cu mai mult de un sfert de secol, am avut o discuție cu profesorul Stăniloae, un important teolog al secolului trecut, care, pe vremea aceea, traducea o carte scrisă cu câteva secole mai în urmă, numită *Filocalia*, și, pe lângă textul traducerii, adăuga multe note explicative, destul de lungi.

— Părinte Profesor, l-am întrebat eu, de ce notele de subsol sunt scrise în limba arhaică a textului vechi?

— Dacă regret ceva, mi-a spus el, este că nu m-am ocupat niciodată de științe. Poate o faci dumneata.

Asta presupunea o lungă călătorie.

Târziu, când am ajuns în America și am citit *Eonul Dogmatic*, o carte scrisă de Blaga în '31 – probabil cel

mai important dialog cu religia purtat vreodată – care îl face pe autor să fie unul dintre filozofii cei mai interesanți ai secolului ce s-a dus, mi-am dat seama că o astfel de întreprindere e posibilă. Fără alterarea dogmaticii revelate. Fără schimonosirea științei. Cu binecuvântarea Duhului Sfânt.

2

Într-o zi, înaintea plecării, cineva mi-a arătat cum se poate privi depărtarea, decent, fără scenarii ridicole, care să inventeze trecutul necunoscut, despre care se știe numai că este. S-a aplecat peste hartă, și, cu o voce subțire, parcă anume aleasă, a murmurat ceva care se mănă cu o rugăciune.

— Textele sacre, scrise cu milenii în urmă, au permanent sensuri noi, pe care cititorul de azi le înțelege altfel decât cel ce le-a citit a doua zi după apariție, oricare ar fi fost intenția autorului. Înțelesul Scripturii nu este niciodată epuizat de interpretare.

Niciodată nu vom termina de citit Biblia. Și nici Tratatul de la Berlin.

3

Am în față o fotografie celebră din prima zi a anului '82, cu câteva luni înainte de a pleca, în care mă văd alături de Mirel Zamfirescu, Alin Gheorghiu și Titi Ivan,